

Ірина Гуменюк,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки початкової освіти,
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна

ПОЛІКОДОВИЙ ТЕКСТ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ ТЕКСТОЦЕНТРИЧНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Статтю присвячено вивченню дидактичного потенціалу текстоцентричної технології навчання щодо формування професійного мовлення студентів. Дослідження проводилося в процесі викладання курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» майбутнім фахівцям початкової освіти. Мета статті – визначення напрямків реалізації текстоцентричної технології навчання української мови за професійним спрямуванням у педагогічних закладах вищої освіти. У процесі дослідження застосовано комплекс методів: теоретичні – рефлексивний аналіз та узагальнення літературних джерел для з'ясування ступеня розкриття проблеми в сучасному науковому просторі; методи візуалізації та узагальнення – для розкриття способів застосування полікодових текстів під час викладання курсу. На основі аналізу наукових дефініцій поняття «текст» і основних аспектів його виявлення сформульовано лінгводидактичне визначення навчального тексту та вектори реалізації текстоцентричної технології навчання української мови за професійним спрямуванням у педагогічних ЗВО. Проведено дослідження полікодового тексту як засобу реалізації текстоцентричного навчання, визначено й проаналізовано основні види полікодових текстів та їх функціональне навантаження в курсі української мови за професійним спрямуванням. Наголошено на винятковому дидактичному потенціалі гіпертексту як новітній формі організації матеріалу, що стає особливо важливим за умов дистанційного навчання. Визначено найбільш ефективні організаційні форми роботи з гіпертекстом. Зважаючи на особливості побудови полікодового тексту, виділено специфічний його різновид – документ. Комплексне уявлення про досліджувану проблему ілюструє побудована модель текстоцентричної технології навчання української мови за професійним спрямуванням у педагогічних ЗВО.

Ключові слова: текст, навчальний текст, полікодовий текст, гіпертекст, українська мова за професійним спрямуванням.

Вступ та сучасний стан досліджуваної проблеми

Формування усного й писемного професійного мовлення студентів педагогічних ЗВО пов'язане з підвищенням у них рівня низки компетентностей. Ефективність цього процесу значною мірою залежить від використання потенціалу інноваційних технологій у процесі навчання української мови за професійним спрямуванням (УМзаПС), «оскільки навчальний дискурс дисципліни ... покликаний створити умови, максимально наближені до майбутньої професійної діяльності студентів» (Гуменюк, 2019).

Різноаспектне й поліфункціональне поняття «текст» знаходиться в полі зору науковців тривалий період і досі не отримало єдиного тлумачення. На сьогодні маємо дослідження тексту з погляду психології та відповідно трактування його як «перетвореної форми реальної міжособистісної взаємодії автора і реципієнта, діалогу двох суб'єктів стосовно тих чи інших проблем» (Чепелева, 2015) в інваріантних формулюваннях (Р. Барт, А. Брудний, З. Кличкіова, Н. Чепелева та інші). Лінгвістичне визначення тексту, зафіксоване в словниках, пояснює текст як «повідомлення, яке складається з кількох (чи багатьох) речень, характеризується змістовою і структурною завершеностю і певним відношенням автора до змісту висловлення» (Ганич, Олійник, 1985). Поняття «текст» використовується як стосовно писемної, так і усної форми мови: «Текст – основна одиниця мови, оскільки людина пише і розмовляє не реченнями, а завершеними

текстами – висловленнями і повідомленнями» (Феллер, 1984). «Антропоцентричний підхід до вивчення мовних явищ переорієнтував дослідження тексту зі структурно-семантичної площини ... в психолінгвістичному, прагматичному, когнітивному й функціонально-комунікативному напрямках» (Гуменюк, 2017).

Систематизацію підходів до визначення тексту знаходимо в праці М. Непийводи, яка пропонує їх 6 варіантів: 1) соціально-історичний, у якому текст є культурним явищем, що об'єднує результати духовної та інтелектуальної діяльності людства; 2) соціально-психологічний, у якому текст – засіб впливу на свідомість і поведінку особистості; 3) лінгвістичний – традиційно тлумачить текст як сукупність мовних рівнів; 4) функціонально-стилістичний – визначає текст як значеннєвий простір для реалізації одиниць мови; 5) комунікативний – презентує текст як мовленнєвий акт; 6) когнітивний, у якому текст виступає способом і наслідком пізнання (Непийвода, 1997). Водночас авторка наголошує на неперспективності спроб об'єднати ці всі підходи в єдине визначення, оскільки вони виявляють себе різною мірою під час різноаспектного аналізу тексту.

Отже, визначення тексту в лінгводидактиці повинно базуватися на положеннях лінгвістики, психолінгвістики та прагмалінгвістики. У нашому дослідженні акцентуємо увагу на тексті як засобі реалізації текстоцентричного підходу до навчання УМзаПС, враховуючи всі названі вище аспекти його виявлення.

Об'єктом аналізу виступатиме навчальний текст, його дидактичний потенціал та функціональне навантаження в контексті реалізації компетентнісної лінгводидактичної парадигми (Гуменюк, 2019).

Мета статті – визначення напрямків реалізації текстоцентричної технології навчання УМзаПС у педагогічних закладах вищої освіти й аналіз у цьому контексті функціонального навантаження полікодового тексту.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення конкретних **завдань**: 1) визначення векторів реалізації текстоцентричної технології навчання УМзаПС у педагогічних ЗВО; 2) аналіз функціонального навантаження різновидів полікодових текстів у процесі викладання УМзаПС; 3) побудова моделі текстоцентричної технології навчання УМзаПС у педагогічних ЗВО.

Методи дослідження

У процесі дослідження застосовано комплекс методів: теоретичні – рефлексивний аналіз та узагальнення літературних джерел для з'ясування ступеня розкриття проблеми в сучасному науковому просторі, зокрема термінологічного впорядкування тлумачень навчального тексту та формулювання його лінгводидактичної дефініції, визначення критеріїв підбору текстів відповідно до напрямків їх реалізації; методи візуалізації та узагальнення – для розкриття способів застосування полікодових текстів під час викладання курсу й побудови моделі текстоцентричної технології навчання УМзаПС. Завдяки схематичній візуалізації створено наочний образ функціонального навантаження полікодових текстів у розрізі текстоцентричної технології навчання.

Результати

Поняття «навчальний текст» чи «дидактичний текст», незважаючи на високу частоту вживання в науковій літературі, залишається термінологічно не внормованим. «...У широкому розумінні це текст, який використовується в навчальних цілях» (Зоммер, 1996). Такого розуміння навчального тексту (НТ) дотримується більшість науковців (Є. Александров, А. Бабайлова, І. Бабій, С. Дерба, А. Сабініна та ін.). Дещо ширше тлумачення дає Т. Симоненко, яка зазначає, що НТ має бути «зорієнтований на розв'язання конкретного методичного завдання в різних ситуаціях навчального процесу, і спрямований на визначення та пояснення нових понять, термінів, властивостей, моделей, явищ і співвідношень між ними» (Симоненко, 2006). Існує також варіант розуміння НТ як спеціально створеного для навчання (на початковому етапі вивчення мови), далі – адаптовані тексти (перехідний варіант), потім – реальні (Дерба, 2018).

Наведені визначення не відображають діалогічності процесу навчання, враховуючи тільки суб'єкта керування цим процесом (викладача) як джерела виникнення навчального тексту. Однак у навчальному процесі творцями текстів часто виступають самі студенти або студенти у діалогічній взаємодії з викладачем. Причому таке текстотворення теж є навчальним, оскільки дає можливість практичного застосування отриманих знань, необхідний комунікативний досвід.

Тому нам імпонує твердження Є. Александрова та М. Воронцової про те, що статус навчального отримує текст, який проектується, створюється, трансформується, осмислюється й аналізується суб'єктами навчального процесу, що спричиняє розвиток інтелектуального й духовного потенціалу особистості (Александров, Воронцова, 2015).

Таким чином, НТ у лінгводидактиці – це засіб і результат навчально-методичної взаємодії викладача і студента, оформлений усно або письмово, який несе поліфункціональне навантаження (навчальне, розвивальне, виховне) та враховує (або відображає) прагматичні аспекти комуніканта (мовна компетентність, комунікативний досвід, пресубпозицію, наміри, соціокультурні фактори тощо).

Текстоцентрична технологія навчання УМзаПС у педагогічних ЗВО реалізується за такими напрямками:

1. Використання НТ як знакової форми наукового знання для опанування теоретичним матеріалом кожної теми. Підбір текстів у цьому напрямку повинен відбуватися за критеріями актуальності, професійної цінності й доступності, що сприятиме мотивуванню студентів до навчальної діяльності, а отже – підвищенню результативності.

2. НТ як матеріал для практичної роботи, вироблення необхідних умінь та одержання досвіду певної діяльності. За цим напрямком виділяємо вужчі аспекти застосування текстоцентричної технології:

а) використання тексту для спостереження за мовними явищами, аналізу функціонування граматичних категорій, засвоєння професійної термінології тощо;

б) застосування текстів як зразків інтелектуального продукту (позитивних чи негативних) для наслідування чи аналізу й редагування;

в) використання НТ для створення професійного контексту, навчальних комунікативних ситуацій;

г) стимулювання когнітивно-комунікативної діяльності на основі НТ (виокремлення основного в тексті, компресування, резюмування, оцінні судження, анування, реферування, конспектування...);

г) спонування до творчої трансформації навчального тексту (стильової, цільової, структурної, візуальної).

Підбір текстів за цими аспектами повинен здійснюватися за змістовими, лінгвістичними та кількісними критеріями (залежно від типу практичного завдання) (Гринюк, Семенчук, 2007).

3. Використання НТ з діагностичною метою (тести, контрольні запитання й запитання для самоконтролю, екзаменаційні завдання тощо). Основними критеріями тут є відповідність діагностичних текстів змісту навчальної дисципліни, професійна актуальність і чіткість формулювання.

4. Використання текстів, створених студентами, як маркерів зворотного зв'язку для отримання інформації про ефективність навчальної діяльності та своєчасне її коригування.

5. Полікодування текстів і використання їх у навчальному процесі УМзаПС з метою залучення до сприйняття матеріалу багатьох органів чуття студен-

тів, що значно підвищує ефективність навчання. Цей напрям є відносно новим у лінгводидактиці, за своїм функціональним навантаженням охоплює всі попередні вектори застосування текстів, оскільки придатний для теоретичної, практичної, діагностичної та інших видів освітньої діяльності.

Полікодовий текст (із номінативними варіантами «креолізований текст», «нелінійний текст», «лінгвовізуальний комплекс», «нетрадиційний», «семіотично ускладнений текст», «контамінований, або гібридний текст») виникає «внаслідок злиття вербальних та невербальних засобів передачі інформації» (Нікітіна, 2015). Специфіка його виникнення та функціонування, як і термінологічна номінація, знаходиться в активній стадії лінгвістичних, психолінгвістичних та лінгводидактичних досліджень у зв'язку зі швидким інформаційно-технологічним розвитком людства (О. Анісімова, С. Артюх, З. Батринчук, А. Бернацька, Л. Большакова, Л. Большиянова, А. Габідуліна, А. Гончаренко, Г. Ейгер, О. Завадська, Т. Ленкова, О. Максименко, Г. Мельник, А. Нікітіна, О. Пойманова, А. Сонін, Ю. Сорокін, Е. Тарасов, Р. Харріс, В. Чернявська, Д. Чигаєв, В. Юхт та ін.).

Розглядаючи текстоцентричну технологію навчання УМзаПС в контексті сучасних лінгвістичних тенденцій, зокрема лінгвістики тексту, вважаємо полікодовий текст одним із засобів її реалізації, поряд із текстом монокодовим. Дослідження полікодового тексту в лінгводидактиці має прагматичне спрямування: класифікація, структура, значення, функціональне навантаження. У межах нашого дослідження полікодові тексти розглядаються як комплексні утворення, що містять елементи вербального й невербаль-

ного (аудіального, візуального, тактильного, анімаційного) представлення дійсності та виконують певні дидактичні функції.

Важливим є фактор комплексності, як стверджує О. Завадська: «Функціонуючи в єдиному семантичному просторі, взаємодіючи один з одним, вербальний і невербальний компоненти повідомлення забезпечують цілісність і зв'язність креолізованого (полікодового – авт.) тексту, його комунікативний ефект» (Завадська, 2016).

До полікодових текстів, які підвищують результативність навчання УМзаПС, належать: таблиці, схеми, карта, фрагменти зразків мовлення, відеоматеріали, мультимедіа, гіпертекст, документи.

Таблиці й схеми – універсальні види полікодових текстів, придатні для застосування в будь-якій формі організації навчання: їх інформаційна місткість і компресія дають можливість комплексного узагальнення, візуалізованого порівняння інформації під час лекції, побудову на їх основі практичних завдань комунікативного й творчого спрямування, організацію самостійної роботи студентів з інтерпретації або створення схематичних зображень на основі опрацьованого матеріалу. Наприклад, для диференціації понять «українська національна мова» й «українська літературна мова» використовується схематична структура національної мови з включеними в неї елементами (літературна мова, діалекти, жаргони) та перерваною межовою лінією між ними. Така організація матеріалу дозволяє скомпресувати інформацію, унаочнити її, дає можливість самостійного її мовленнєвого оформлення студентами, що сприяє формуванню їх комунікативної компетентності (рис. 1).

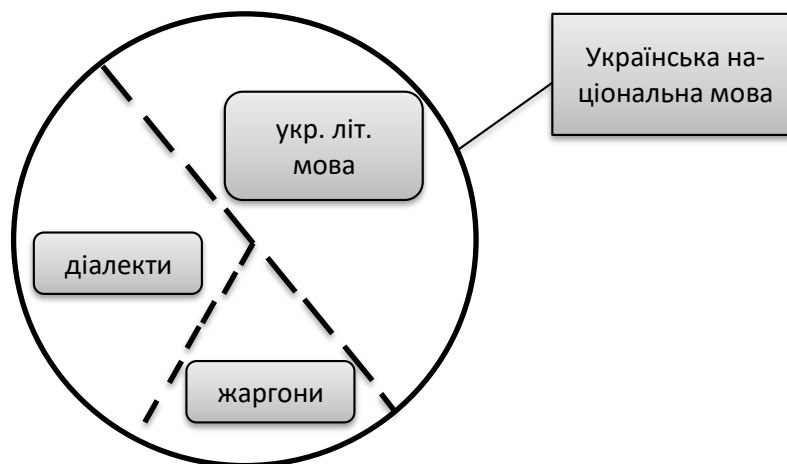

Рис. 1. Структура української національної мови (зразок полікодового тексту)

Як приклад самостійного створення студентами полікодового тексту наводимо завдання: заповніть таблицю до теми «Стилі сучасної української літературної мови у професійному спілкуванні», доберіть назву (рис. 2).

Як завдання підвищеної складності пропонуємо побудувати модель комунікативної професіограми

вчителя початкових класів, попередньо визначаючи дефініцію й рекомендовані наукові джерела для опрацювання.

Завдання такого типу сприяють виробленню вміння аналізувати й узагальнювати матеріал, фільтрувати й компресувати інформацію, працюючи на формування у майбутніх вчителів початкових класів

загальнонаукової, підприємницької та термінологічної компетентностей.

Карта як полікодовий текст і засіб реалізації текстоцентричної технології навчання УМзаПС застосовується під час засвоєння теми «Державна мова –

мова професійного спілкування» з метою розкриття питання виникнення літературної мови (на основі полтавсько-київського діалекту) та візуалізації орієнтовних територіальних меж діалектичних груп.

Стиль	Призначення	Сфера використання	Ознаки	Підстилі	Приклад	Застосування в професійній діяльності

Рис. 2. Стилі сучасної української літературної мови (зразок завдання для створення полікодового тексту)

Поєднання аудіо-, відеоматеріалів з графічним текстом за допомогою інтерактивних технологій сприяє комплексному засвоєнню професійного мовлення, оскільки впливає не тільки на понятійну, але й на емоційну, чуттєву сферу студентів. Відтворення зразків правильно побудованого мовлення у відповідних професійних ситуаціях дає можливість максимально наблизити процес навчання до майбутньої сфери діяльності студентів. Застосування таких полікодових текстів як негативних зразків комунікації стає основою для аналізу, редагування, а відтак – розвитку критичного мислення, розуміння комунікативної ситуації, мовного чуття, лінгвістичної компетентності та ін.

До прикладу, для ознайомлення майбутніх фахівців початкової освіти з документацією з кадрово-контрактних питань у контексті викладання УМзаПС використовуємо полікодові тексти співбесіди з працевлаштуванням, оформлення документів для працевлаштування, відпустки, звільнення з роботи. Причому відеозапис повинен супроводжуватися графічним зображенням документа та розглядом порядку його складання, що забезпечує комплексне сприйняття професійної ситуації та якісне засвоєння матеріалу. Для вироблення навичок редагування та спостереження за специфікою функціонування текстів публіцистичного стилю в якості дидактичного матеріалу використовуємо рекламу.

Значному посиленню дидактичного потенціалу навчальної інформації сприяє подання її у вигляді гіпертексту, який може об'єднувати матеріал у вигляді схем, таблиць, графічного тексту, мультимедіа та ін., а також прямих посилань на них. Уперше з'явившись у праці американського науковця Т. Нельсона у 1965 році (Nelson, 1965), термін «гіпертекст» використовується в значенні «системи, що дозволяє користуватися певним набором інформації так, щоб мати до неї доступ у будь-якій послідовності» (Місяць, 2002). Як засіб реалізації текстоцентричної технології навчання УМзаПС гіпертекст виявляє свою ефективність у таких організаційних формах:

1. Створення електронних підручників і посібників, елементи тексту яких (слова, речення, зображення, піктограми тощо) стають інтерактивними, перетворюючись на гіперпосилання. Таким чином наукові поняття, цитати, приклади стають швидкодоступними, полегшуючи сприймання матеріалу й скорочуючи період його засвоєння. Причому послідовність озна-

йомлення обирає сам користувач, не підпорядковуючись наперед визначеним правилам, що створює відчуття свободи й самостійності.

2. Організація самостійної роботи студентів, результатом якої стає продукт – інформаційний проєкт, впорядкований у вигляді гіпертексту, що складається з прослуханих лекцій, опрацьованих наукових джерел, словників, самостійно дібраних зразків та зроблених висновків.

3. Робота з інтернет-текстами (сайтами, форумами, соцмережами, чатами) під час навчання УМзаПС, що передбачає пошук інформації, виконання практичних завдань чи підготовку до презентації результатів навчальної діяльності, оскільки практично кожна веб-сторінка – це гіпертекст.

Отже, розглядаючи гіпертекст як новітню форму організації матеріалу, в якій одночасно існує безліч інформації, об'єднаної за допомогою гіперпосилань, наголошуємо на винятковому дидактичному потенціалі такого полікодового тексту, що стає особливо важливим за умов дистанційного навчання.

Обговорення

Вивчивши лінгводидактичні типології навчальних текстів (Симоненко, 2006; Дроздова, 2013), не погоджуємося з думкою про те, що з погляду лінгводидактики, НТ повинні представляти літературу профільного характеру (Дроздова, 2013), а також з підтримуваним у праці І. Дроздової твердженням, що «саме наукові тексти через їх логічність, безособовість, відсутність емоційності є найбільш придатними для формування навичок професійного мовлення студентів-нефілологів» (Зарубіна, 1981). Вважаємо, що професійне мовлення фахівця педагогічної сфери формується на основі опанування всіма функціональними стилями української мови. Безперечно, науковий та офіційно-діловий стилі є провідними в адміністративній комунікації, однак розвиток зв'язного мовлення учнів початкових класів, виховання любові до української мови й бажання вдосконалюватися в цьому напрямку неможливі без розкриття лексичного, фразеологічного багатства мови, її милозвучності, образності, стилістичної різноманітності тощо. Тому формування професійного мовлення майбутніх фахівців початкової освіти в курсі УМзаПС повинно здійснюватися на основі текстів усіх стилів.

Зважаючи на особливості побудови полікодового тексту (поєднання вербального й невербального компонентів), виділяємо специфічний його різновид –

документ, що досі не було предметом окремого лінгводидактичного дослідження. Оскільки складання певного виду документа передбачає уявлення про його структуру (розташування реквізитів на сторінці), тобто включення візуального сприйняття схеми документа, а не тільки графічне відтворення тексту, очевидно стає його полікодовість. Зміст навчання УМзаПС передбачає опанування основними видами професійної документації, вивчення якої можливе тільки

з використанням зразків документів як засобів реалізації текстоцентричної технології.

Внесення полікодових текстів у методику навчання УМзаПС становить комплекс їх різновидів, напрямків та способів застосування у постійному взаємозв'язку та взаємодії, що дозволяє створити уявлюваний аналог предмета дослідження. На рис. 3 візуалізовано модель текстоцентричної технології навчання УМзаПС у педагогічних ЗВО.

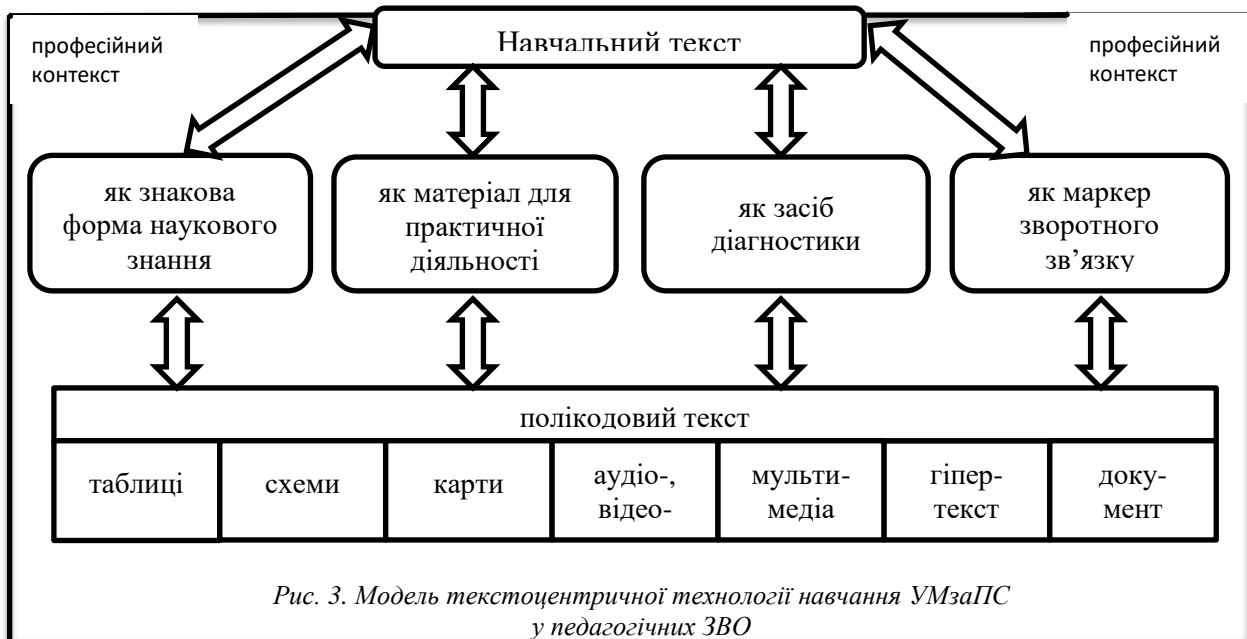

Рис. 3. Модель текстоцентричної технології навчання УМзаПС у педагогічних ЗВО

Навчальний текст, застосований у будь-якому з візуалізованих напрямків, може бути трансформований у полікодовий (з різноманітними формами виявлення), що позитивно впливає на кожен напрямок реалізації і на створення професійного контексту загалом.

Висновки

Таким чином, текстоцентрична технологія навчання УМзаПС базується на різноаспектному та поліфункціональному використанні різновидів НТ за такими векторами: як знакової форми наукового знання, як матеріалу для практичної роботи, з діагностичною

метою, як маркера зворотного зв'язку з аудиторією, за вектором полікодування текстів. На основі аналізу структури полікодового тексту виділено особливий його різновид – документ, що є засобом реалізації текстоцентричної технології навчання УМзаПС під час вивчення основних видів професійної документації. Розроблена модель текстоцентричної технології навчання УМзаПС ілюструє трансформаційні можливості НТ в полікодовій площині, а тому може бути застосована для підвищення ефективності навчального процесу в педагогічних ЗВО через залучення різно-сенсорного сприйняття інформації студентами.

Література

1. Александров Е. П., Воронцова М. В. Учебный текст и текстовая деятельность в образовательном процессе. *Современные наукоемкие технологии. Педагогические науки*. 2015. № 6. С. 56–61. URL: <https://www.top-technologies.ru/ru/article/view?id=35060> (дата звернення: 19.08.2020).
2. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.
3. Гринюк Г. А., Семенчук Ю. А. Відбір навчального матеріалу для формування англомовної лексичної компетенції у студентів-економістів. *Іноземні мови*. 2007. № 2. С. 30–34.
4. Гуменюк І. М. Аналіз сутності та векторного застосування контекстного підходу до викладання курсу «Українська мова за професійним спрямуван-

ням». *Гірська школа Українських Карпат*. 2019. № 20. С. 89–92.

5. Гуменюк І. Дискурсологічні орієнтири у викладанні дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням». *Людинознавчі студії: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету ім. І. Франка. Серія «Педагогіка»*. 2017. Випуск 4/36. С. 74–82.

6. Гуменюк І. М. Компетентнісна лінгводидактична парадигма як кінцевий результат навчання української мови за професійним спрямуванням. *Науковий вісник Львівської Академії. Серія: Педагогічні науки*. 2019. № 6. С. 190–195.

7. Дербя С.М. Текст як основний засіб у процесі навчання української мови як іноземної. *Наукові записки Національного університету «Острозька ака-*

демія»: серія «Філологія». 2018. Вип. 1(69), ч. 1, березень. С. 128–130.

8. Дроздова І.П. Типологія навчальних текстів для розвитку професійного мовлення студентів вищих навчальних закладів нефілологічного профілю. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки*. 2013. Випуск 23. С. 15–21. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vmvmn_2013_23_4 (дата звернення: 19.08.2020).

9. Завадська О. В. Феномен креолізованого тексту: актуальна проблема сучасних лінгвістичних досліджень. *Лінгвістичні дослідження: Збірник наукових праць ХНПУ ім. Г.С. Сковороди*. 2016. Вип. 43. С. 163–169.

10. Зарубина Н.Д. Текст: лингвистический и методический аспекты. Москва: Русский язык, 1981. 112 с.

11. Зоммер, Г. Типы письменных учебных текстов для развития говорения и письма. *Вопросы лингвистики и лингводидактики: Материалы конференции МАПРЯЛ*, Краков, 1996. С. 223–228.

12. Місяць Н. Гіпертекст – новий крок у розвитку тексту. *Волинь-Житомирщина. Історико-філологічний збірник з регіональних проблем*. 2002. № 9. С. 103–105. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/38233> (дата звернення: 19.08.2020).

13. Непийвода Н. Ф. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект): дис... д-ра філол. наук: 10.02.01; НАН України, Ін-т укр. мови. Київ, 1997. 421 с.

14. Нікітіна А. В. Полікодові тексти як лінгводидактичні засоби навчання української мови. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2015. Випуск 3. С. 219–223.

15. Симоненко Т.В. Теорія і практика формування професійної мовно-комунікативної компетенції студентів філологічних факультетів: монографія. Черкаси: Видавництво Вовчок О. Ю., 2006. 328 с.

16. Феллер М. Стиль и знак. Стиль как способ изображения действительности. Львов: Издательство при Львовском государственном университете издательского объединения «Вища школа», 1984. 168 с.

17. Чепелева Н.В. Текст і читач: посібник. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. 124 с.

18. Nelson Ted H. «The Hypertext». Proc. Int. Documentation Federated Conference. 1965.

References

1. Aleksandrov, E. P., Voroncova, M. V. (2015). Uchebnyi tekst i tekstovaya deyatelnost v obrazovatelnom protsesse. [Educational text and textual activity in the educational process]. *Sovremennye naukoymkie tehnologii. Pedagogicheskie nauki – Modern Knowledge-Intensive Technologies. Pedagogical Sciences*, 6, 56–61. Retrieved from <https://www.top-technologies.ru/ru/article/view?id=35060> [in Russian].

2. Hanych, D. I., Oliynyk, I. S. (1985). *Slovnnyk lnhvistychnykh terminiv. [Dictionary of linguistic terms]*. Kyiv: Vyshcha shkola [in Ukrainian].

3. Hryniuk, H. A., Semenchuk, Yu. A. (2007).

Vidbir navchalnoho materialu dlia formuvannia anhlovmovnoyi leksychnoyi kompetentsiyi u studentiv-ekonomistiv. [Selection of educational material for the formation of English lexical competence of students of economics]. *Inozemni movy – Foreign Languages*, 2, 30–34 [in Ukrainian].

4. Humeniuk, I. M. (2019). Analiz sutnosti ta vektornoho zastosuvannia kontekstnoho pidkhodu do vykladannia kursu «Ukrayinska mova za profesiynym spriamuvanniam». [Analysis of the essence and vector application of the contextual approach to teaching the course "Ukrainian language for professional purposes"]. *Hirska shkola Ukrayinskykh Karpat – Mountain School of the Ukrainian Carpathians*, 20, 89–92 [in Ukrainian].

5. Humeniuk, I. M. (2017). Dyskursolohichni oriyentyry u vykladanni dystsypliny «Ukrayinska mova za profesiynym spriamuvanniam». [Discursological guidelines in teaching the discipline "Ukrainian language for professional purposes"]. *Liudynoznavchi studiyi: zbirnyk naukovykh prats Drohobyt'skoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu im. I. Franka. Seriya «Pedahohika» – Human Studies: a Collection of Scientific Articles of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. 'Pedagogy' Series*, issue 4/36, 74–82 [in Ukrainian].

6. Humeniuk, I. M. (2019). Kompetentnisna lnhvodydaktichna paradyhma yak kintsevyi rezultat navchannia ukrayinskoji movy za profesiynym spriamuvanniam. [Competence linguodidactic paradigm as the end result of teaching the Ukrainian language for professional purposes]. *Naukovyi visnyk Liotnoyi Akademiyi. Seriya: Pedahohichni nauky – Scientific Bulletin of Flight Academy. Section: Pedagogical Sciences*, 6, 190–195 [in Ukrainian].

7. Derba, S. M. (2018). Tekst yak osnovnyi zasib u protsesi navchannia ukrainskoji movy yak inozemnoji [Text as the main tool in the process of learning Ukrainian as a foreign language]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiya»: seriya «Filolohiya» – Scientific Proceedings of Ostroh Academy National University. 'Philology' Series*, 1(69), part. 1, 128–130 [in Ukrainian].

8. Drozdova, I. P. (2013). Typolohiya navchalnykh tekstiv dlia rozvytku profesiynoho movlennia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv nefilolohichnoho profiliiu. [Typology of educational texts for the development of professional speech of students of higher educational institutions of non-philological profile]. *Vykladannia mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity. Mizhpredmetni v'iazky. Naukovi doslidzhennia. Dosvid. Poshuky – Language Teaching at Higher Educational Institutions. Cross-Curricular Links. Scientific Research. Experience. Search*, 23, 15–21. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/vmvmn_2013_23_4 [in Ukrainian].

9. Zavad'ska, O. V. (2016). Fenomen kreolizovanoho tekstu: aktualna problema suchasnykh lnhvistychnykh doslidzhen. [The phenomenon of creolized text: an urgent problem of modern linguistic research]. *Lnhvistychni doslidzhennia: Zb. nauk. prats KhNPU im. H. S. Skovorody – Linguistic Studies: a*

Collection of Scientific Articles of H. S. Skovoroda KhNPU, 43, 163–169 [in Ukrainian].

10. Zarubina, N.D. (1981). *Tekst: lingvisticheskiy i metodicheskiy aspekty*. [Text: linguistic and methodological aspects]. Moscow: Russkiy yazyk [in Russian].

11. Zommer, G. (1996). Tipy pismennykh uchebnykh tekstov dlia razvitiya govoreniya i pisma. [Types of written instructional texts for the development of speaking and writing]. *Voprosy lingvistiki i lingvodidaktiki – Issues of Linguistics and Linguodidactics*: Proceedings of the MAPRYAL Conference. (pp. 223–228). Krakov [in Russian].

12. Misiats, N. (2002). Hipertekst – novyi krok u rozvytku tekstu. [Hypertext is a new step in the development of text]. *Volyn-Zhytomyrshchyna. Istoryko-filolohichniy zbirnyk z rehionalnykh problem – Volyn-Zhytomyr Region. A Historical and Philological Collection of Regional Problems*, 9, 103–105. Retrieved from <http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/38233> [in Ukrainian].

13. Nepyivoda, N. F. (1997). Mova ukrainskoyi naukovo-tekhnichnoyi literatury (funktsionalno-stylistychnyi aspekt) [Language of Ukrainian scientific and technical literature (functional and stylistic aspect)]. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

14. Nikitina, A. V. (2015). Polikodovi teksty yak lnhvodydaktychni zasoby navchannia ukrainskoyi movy. [Polycode texts as linguodidactic means of teaching the Ukrainian language]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu – Scientific Papers of Berdiansk State Pedagogical University*, 3, 219–223 [in Ukrainian].

15. Symonenko, T. V. (2006). *Teoriya i praktyka formuvannia profesynoyi movno-komunikatyvnoyi kompetentsiyi studentiv filolohichnykh fakultetiv*. [Theory and practice of formation of professional language and communicative competence of students of philological faculties]. Cherkasy: Vovchok O. Yu. Publishing House [in Ukrainian].

16. Feller, M. (1984). *Stil i znak. Stil kak sposob izobrazheniya deistvitelnosti* [Style and sign. Style as a way of depicting reality]. Lvov: Izdatelstvo pri Lvovskom gosudarstvennom universitete izdatelskogo obyedineniya «Vyshcha shkola». [in Russian].

17. Chepelieva, N. V. (2015). *Tekst i chytach* [Text and reader]. Zhytomyr: Publishing House of DDPU named after Ivan Franko [in Ukrainian].

18. Nelson, T. H. (1965). «The Hypertext». Proc. Int. Documentation Federated Conference [in English].

Iryna Humeniuk,

*PhD (Candidate of Philological Sciences), Associate Professor,
Department of Pedagogy of Primary Education,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
57, Shevchenko Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine*

POLYCODE TEXT AS A MEANS OF IMPLEMENTATION OF THE TEXT-CENTRIC TEACHING TECHNOLOGY

Formation of spoken and written professional language of students is connected with the increase of the level of a set of their competences. The efficiency of this process largely depends on usage of the potential of the text-centric technology in the process of teaching the Ukrainian language for professional purposes because text is the main means for creation of professional context. The aim of the article is determination of directions of implementation of the text-centric teaching technology of the Ukrainian language for professional purposes at pedagogical institutions of higher education, and analysis of the functional load of polycode text in this context. A set of methods has been used in the research process: the theoretical methods (reflexive analysis and generalization of literary sources for clarification of the level of solving the issue in the modern scientific area), the methods of visualization and generalization (for elucidation of the ways of usage of polycode texts while teaching the course). On the basis of analysis of scientific definitions of the concept “text” and its main features, there has been formulated a linguo-didactic definition of educational text and vectors of implementation of the text-centric teaching technology of the Ukrainian language for professional purposes at pedagogical institutions of higher education. Research of polycode text as a means of implementation of the text-centric teaching has been conducted, the main kinds of polycode texts and their functional load in the course of the Ukrainian language for professional purposes have been defined and analyzed. The exceptional didactic potential of hypertext as a modern form of organization of material, which is becoming especially important in conditions of distant education, is emphasized. The most efficient organizational forms of working with hypertext have been defined. Considering the features of the structure of polycode text (combination of the verbal and nonverbal components), document has been defined as its specific form. The holistic view of the studied issue is illustrated by the constructed model of the text-centric teaching technology of the Ukrainian language for professional purposes at pedagogical institutions of higher education.

Keywords: text, educational text, polycode text, hypertext, Ukrainian language for professional purposes.

Подано до редакції 30.07.2020